

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ŠTVRTÁ SEKCIA

LEŠNÍK v. SLOVENSKO

(sťažnosť č. 35640/97)

ROZSUDOK

ŠTRASBURG

11. marec 2003

Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok ustanovených v článku 44 ods. 2 Dohovoru. Môže byť predmetom redakčných opráv.

V prípade Lešník v. Slovensko,

Európsky súd pre ľudské práva (Štvrtá sekcia), zasadajúc v komore zloženej z:

Nicolas BRATZA, *predseda*,

M. PELLONPÄÄ,

V. STRÁŽNICKÁ,

M. FISCHBACH,

R. MARUSTE,

S. PAVLOVSKI,

L. GARLICKI, *sudcovia*,

a M. O'BOYLE, *súdny tajomník*,

na neverejnom zasadnutí dňa 17. decembra 2002 a 4. februára 2003,
vyniesol nasledujúci rozsudok, ktorý bol prijatý v posledne uvedenom dátume:

KONANIE

1. Spor vznikol na základe sťažnosti (č. 35640/97) proti Slovenskej republike podanej Európskej komisii pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) podľa pôvodného článku 25 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd („Dohovor“) slovenským občanom, Alexejom Lešníkom („sťažovateľ“) dňa 10. marca 1997.

2. Sťažovateľa, ktorému bola priznaná právna pomoc, zastupoval pred Súdom J. Hrubala, právnik pôsobiaci v Banskej Bystrici. Vláda Slovenskej republiky („vláda“) bola zastúpená svojím zástupcom, P. Vršanským.

3. Sťažovateľ najmä namietal, že jeho odsúdením za vyjadrenia o prokurátorovi bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

4. Sťažnosť bola postúpená Súdu 1. novembra 1998, kedy nadobudol platnosť Protokol č. 11 k Dohovoru (článok 5 ods. 2 Protokolu č. 11).

5. Sťažnosť bola postúpená Druhej sekcii Súdu (pravidlo 52 ods. 1 Rokovacieho poriadku). V súlade s ustanovením pravidla 26 ods. 1 Rokovacieho poriadku bola v rámci tejto sekcie zriadená komora, ktorá mala posudzovať tento prípad (článok 27 ods. 1 Dohovoru).

6. Dňa 1. novembra 2001 Súd zmenil zloženie svojich sekcií (pravidlo 25 ods. 1). Prípad bol pridelený novo zloženej štvrtej sekcii.

7. Rozhodnutím z 8. januára 2002 Súd vyhlásil sťažnosť za čiastočne prijateľnú.

8. Sťažovateľ a vláda predložili stanoviská k podstate sťažnosti (pravidlo 59 ods. 1). Po vyjadrení strán komora rozhodla, že nie je potrebné vo veci nariadiť ústne pojednávanie (pravidlo 59 ods. 2 *in fine*).

SKUTKOVÝ STAV

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI PRÍPADU

9. Sťažovateľ sa narodil v roku 1940 a býva v Košiciach. Je podnikateľom.

10. Dňa 2. decembra 1991 sťažovateľ podal podnet na Mestskú prokuratúru v Košiciach na trestné stíhanie proti podnikateľovi H. z Českej republiky pre podozrenie z trestného činu podvodu. Podnet preskúmali rôzne orgány, ale trestné stíhanie sa nezačalo.

11. Dňa 4. decembra 1992 sa sťažovateľ sťažoval na políciu, že dvaja neznámi muži mu pred vchodom do bytu nechali výhražný list, že ak „neprestane vypisovať“, zlámu mu ruky. Dňa 13. apríla 1993 sa sťažovateľ sťažoval na políciu, že mu niekto prestrelil v byte okno. Považoval to za prenasledovanie za napísanie niekoľkých článkov o bývalých členoch komunistickej strany. Polícia mu neskôr oznámila, že páchatel'ov týchto činov neodhalila.

12. Dňa 5. apríla 1993 sa sťažovateľ sťažoval vedúcemu správy spojov v Košiciach, že po zmenách v centrále sa v jeho agentúre často stávalo, že sa prerušilo telefonické spojenie. Sťažovateľ poukázal na to, že pred prerušením hovoru, v telefóne počuť zvuky ako v časoch, keď telefonické rozhovory odpočúvali orgány bývalej štátnej bezpečnosti. Dožadoval sa nápravy nefungujúceho telefónneho spojenia.

13. Dňa 10. júna 1993 vyšetrovateľ policajného zboru začal trestné stíhanie proti sťažovateľovi z dôvodu podozrenia, že mal u seba tovar ukradnutý podnikateľovi H.. Základom tohto rozhodnutia bola písomná komunikácia s okresným prokurátorom zo Semílu v Českej republike.

14. Dňa 1. novembra 1993 sťažovateľ požiadal krajského prokurátora v Košiciach, aby zastavil trestné stíhanie, ktoré bolo voči nemu vedené. Vo svojom liste sťažovateľ uviedol, bez toho, aby uviedol ďalšie podrobnosti, že vyšetrovateľ Policajného zboru SR, ktorý sa zaoberal jeho vecou, získal o ňom informácie nezákonným odpočúvaním telefónu. Sťažovateľ požiadal aby sa začalo trestné stíhanie neznámeho páchatel'a za nezákonné odpočúvanie telefónu.

15. Dňa 6. decembra 1993 sťažovateľ napísal list P., prokurátorovi Obvodnej prokuratúry Košice 1. List medziiným obsahoval nasledovné výroky:

„Z príčin, že sa Vám nepodarila súdruh prokurátor podľa Vašich predstáv jedna vec, tak v rámci Štb-áckej praxe pracujete vehementne na vykonštruovaní ďalšej veci (proti sťažovateľovi) tak, ako ste sa to učili v osnovách tzv. neomylného socialistického práva. Pri tejto príležitosti Vás ubezpečujem že som neskláňal hlavu ani pred exponentmi predošlého politického systému a to predovšetkým pred Štb-kmi, ktorí mi venovali aspoň takú pozornosť, ako Vy teraz mne. Nemám v úmysle sa nechať

zastrašovať ani teraz a to vôbec nie osobami takého typu ako ste Vy, človekom pofidérnej minulosti, nehovoriac už o ostatných Vašich kvalitách. ...

Pretože ťažko hovoriť o vašej objektivite, odbornosti a vôbec dodržiavaní zákonnosti o čom svedčia nielen moje predošlé skúsenosti aj ako riaditeľa detektívnych služieb, chcem Vám pri tejto príležitosti pripomenúť, že i napriek tomu, že si možno myslíte, že ... ste neobmedzený pán Tatier a Váhu a tým aj nedotknuteľný najmä, keď zatiaľ drží nad Vami ochrannú ruku súdruh (M.), že zákony platia aj pre Vás. Ich zneužitie môže mať pre Vás veľmi nepríjemné dôsledky. Zatiaľ Vám pripomeniem len niektoré z nich, ktoré nepotrebujú žiadny komentár ...“

16. Sťažovateľ v liste ďalej uviedol, že adresát nesie zodpovednosť za to, že jeho podnet na začatie trestného stíhania proti H. bol zamietnutý, ďalej za to, že v roku 1993 bolo proti nemu začaté trestné stíhanie, ako aj za nezákonné odpočúvanie jeho telefónu.

17. P. predložil list svojmu nadriadenému, krajskému prokurátorovi v Košiciach. Tento 17. marca 1994 písomne informoval sťažovateľa, že nebolo preukázané, že P. nariadil odpočúvanie sťažovateľovho telefónu alebo že by sa dopustil iného nezákonného postupu.

18. Medzitým, dňa 7. marca 1994 sťažovateľ oznámil generálnemu prokurátorovi, že P. sa zneužitím právomoci dopustil trestnej činnosti. V liste bolo okrem iného uvedené:

„(P.) Vyhovel žiadosti (advokát H.) ... aby sa proti H. nezačalo trestné stíhanie v Slovenskej republike, hoci na to existovali dostatočné dôkazy ... Samozrejme, že v tejto veci zohrali svoju úlohu aj peniaze, lebo H. zaplatil, aby zakryl svoje podvody. Domnievam sa preto, že je potrebné preskúmať, či nebol v tejto súvislosti spáchaný trestný čin podplácania ...

Po ... vyhrážke ... vyšetrovateľa PZ z Úradu vyšetrovania PZ Košice I v súvislosti s prípadom H. ... som sa dňa 10. júna 1993 dostavil do uvedeného úradu. Po odmietnutí „dohovoru“, ktorý mi navrhol (vyšetrovateľ), bývalý agent Štátnej bezpečnosti, vzniesol proti mne obvinenie za krádež majetku H. v roku 1991. Preto (P) nechcel od roku 1991 vzniesť obvinenie proti H., a prostredníctvom vyšetrovateľa, ktorý bol ľahko vydierateľný, zariadil, aby bolo vznesené obvinenie proti mne s cieľom odplatiť sa mi za oprávnené sťažnosti, ktoré som podal proti nemu. (P) Takto postupoval v rozpore (s relevantnými ustanoveniami Trestného poriadku), pretože (príslušné orgány) ... doteraz nemajú žiadne dôkazy, na základe ktorých by mohli s dostatočnou istotou dospieť k záveru, že som H. niečo ukradol. Neskôr som si uvedomil, že môj telefón, ktorý bol rovnako používaný mojou súkromnou detektívnou agentúrou je v rozpore s ustanoveniami § 88 Trestného poriadku odpočúvaný.“

19. Na základe podnetu P., dala generálna prokuratúra súhlas na trestné stíhanie sťažovateľa, z dôvodu urážky prokurátora. Prípad bol postúpený prokuratúre v Liptovskom Mikuláši. Dňa 2. júna 1994 bolo voči sťažovateľovi vznesené obvinenie za trestný čin útoku na verejného činiteľa v jeho vyššie spomínaných podaniach zo dňa 6. decembra 1993 a 7. marca 1994.

20. V liste z 5. septembra 1994 adresovanom krajskému prokurátorovi v Košiciach sťažovateľ vyjadril názor, že prenasledovanie, ktorému bol vystavený v rokoch 1992 a 1993 malo viesť k tomu, aby vzal späť svoj podnet na začatie trestného stíhania proti H.. Sťažovateľ žiadal o prešetrenie veci.

21. V septembri 1994 noviny *Necenzurované noviny* uverejnili článok tretej osoby, ktorý do detailov opisoval prípad sťažovateľa. Článok mal názov „Ako ordinuje červená pliaga na východnom Slovensku“ a obsahoval citáty z vyššie uvedených listov sťažovateľa. Príslušné časti znejú:

“... Na tomto základe začala Okresná prokuratúra v Liptovskom Mikuláši 2. júna 1994 stíhať pána A. L. [sťažovateľ] ako obvineného. Aby si čitateľ urobil úsudok, čo všetko je možné na [Slovensku], odcitujem, čo je podľa prokurátora [L.] trestný čin.

V písomnom podaní zo 7. marca 1994 adresovanom generálnemu prokurátorovi SR [sťažovateľ] uviedol na [prokurátora P.] že v trestnej veci [H.] nepostupoval správne, aby vyhovel svojmu prateľovi [M.] z Košíc, bývalému predsedovi Mestského súdu v Košiciach, nomenklatúre MV KSS, toho času už advokátovi [H.], aj z dôvodov, aby sa proti [H.] nezačalo na Slovensku trestné stíhanie, k čomu existovalo dostatok dôkazov. Samozrejme vo veci urobili svoje aj peniaze, ktoré [H.] na zahľadzenie svojho podvodného konania vyplatil. Preto by nebolo od veci v súvislosti s uvedeným prešetriť i to, či nedošlo k naplneniu §161 a 162 Trestného zákona [ktorý sa vzťahuje na trestný čin podplácania].”

V tom istom podaní [sťažovateľ] uviedol: ‘následne som zistil, že moja účastnícka telefónna stanica, ktorá je zároveň i stanicou súkromných detektívnych služieb, ktorých som majiteľ je v rozpore s § 88 Trestného poriadku odpočúvaná.’

V písomnom podaní zo 6. decembra 1993 adresovanom P. [sťažovateľ] okrem iného uviedol: ‚z príčin, že sa Vám nepodarila súdruh prokurátor podľa Vašich predstáv jedna vec, tak v rámci ŠtB-áckej praxe pracujete vehementne na vykonštruovaní ďalšej veci, tak ako ste sa to učili v osnovách tzv. Neomylného socialistického práva. Pri tejto príležitosti Vás však ubezpečujem, že som neskláňal hlavu ani pred exponentmi predošlého politického systému a to predovšetkým pred ŠtB-kmi, ktorí mi venovali aspoň takú pozornosť, ako teraz vy mne. Nemám v úmysle sa nechať zastrašovať ani teraz a to vôbec nie osobami takého typu, ako ste Vy, človekom pofidérnej minulosti, nehovoriac už o ostatných jeho kvalitách.’

V tom istom podaní [sťažovateľ] pokračoval: ‘Pretože ťažko hovoriť o vašej objektivite, odbornosti a vôbec dodržiavaní zákonnosti o čom svedčia nielen moje predošlé skúsenosti aj ako riaditeľa detektívnych služieb, chcem Vám pri tejto príležitosti pripomenúť, že i napriek tomu, že si možno myslíte, že ... ste neobmedzený pán Tatier a Váhu a tým aj nedotknuteľný najmä, keď zatiaľ drží nad Vami ochrannú ruku súdruh [M] ..., že zákony platia aj pre Vás. Ich zneužitie môže mať pre Vás veľmi nepríjemné dôsledky. Zatiaľ Vám pripomeniem len niektoré z nich, ktoré nepotrebujú žiadny komentár.’

Takže, za toto, prokurátor [L.], na príkaz [generálnej prokuratúry], začal trestné stíhanie proti pánovi A.L. Každému slušnému človeku sa musí nad týmto baranizmom pozastaviť rozum.”

22. Dňa 7. novembra 1994 sťažovateľ uviedol na prokuratúre v Liptovskom Mikuláši, že jeho zámerom bolo kritizovať P. za nesprávny úradný postup a že nemal v úmysle uraziť ho. Sťažovateľ ďalej informoval prokurátora, ktorý bol poverený vyšetrovaním prípadu, že nenapísal v tomto ohľade žiaden novinový článok, ale iba poskytol autorovi relevantné dokumenty.

23. Dňa 8. novembra 1994 Krajská prokuratúra v Košiciach predložila Obvodnej prokuratúre v Liptovskom Mikuláši vyjadrenie, v ktorom bolo s odkazom na príslušný register uvedené, že v rokoch 1992 a 1994 nenariadila Obvodná prokuratúra Košice 1 odpočúvanie telefónnej stanice sťažovateľa.

24. Dňa 23. novembra 1994 Obvodná prokuratúra v Liptovskom Mikuláši podala na Okresný súd v Liptovskom Mikuláši na sťažovateľa obžalobu za trestný čin útoku na verejného činiteľa. Dňa 25. novembra 1994 tento postúpil z dôvodu príslušnosti prípad Obvodnému súdu Košice I. Dňa 9. marca 1995 Krajský súd v Košiciach prikázal prípad Okresnému súdu v Trebišove z dôvodu, že prokurátor poškodený vyjadreniami sťažovateľa zodpovedal za ten istý obvod.

25. Dňa 25. apríla 1995 vydal Okresný súd v Trebišove trestný rozkaz, ktorým uznal sťažovateľa vinným z útoku na verejného činiteľa na základe toho, že sa v listoch zo dňa 6. decembra 1993 a 7. marca 1994 dopustil urážky prokurátora. Súd uložil sťažovateľovi trest odňatia slobody v trvaní štyroch mesiacov, výkon ktorého podmienienečne odložil na skúšobnú dobu v trvaní jedného roka.

26. Sťažovateľ sa proti trestnému rozkazu odvolal. Prípad bol postúpený inému sudcovi. Dňa 25. júna 1996 dotýčny sudca Okresného súdu v Trebišove uznal sťažovateľa vinným z útoku na verejného činiteľa podľa § 156 ods. 3 Trestného zákona a odsúdil ho na trest odňatia slobody v trvaní štyroch mesiacov, ktorého výkon podmienienečne odložil na skúšobnú dobu jedného roka. V rozsudku bolo uvedené, že sťažovateľ v listoch namietal, že vo veci začatia trestného stíhania proti H. z roku 1991 prokurátor úmyselne nekonal, a to na podnet advokáta zastupujúceho H., ktorý mu za to zaplatil finančný obnos. Okresný súd ďalej uviedol, že sťažovateľ obvinil P. z toho, že nebol ochotný prijať trestné oznámenie sťažovateľa, z toho že nariadil trestné stíhanie voči sťažovateľovi a z toho, že mu v rozpore so zákonom odpočúvali telefón.

27. V rozsudku bolo ďalej uvedené, že sťažovateľ nepreukázal, že dotýčny prokurátor konal v rozpore so zákonom. Preto súd dospel k záveru, že sťažovateľove podania boli ohovárajúce a hrubo urážlivé.

28. Okresný súd neakceptoval obhajobu sťažovateľa, podľa ktorej mali jeho listy jediný cieľ, a to, aby bol jeho podnet na začatie trestného stíhania proti H. náležite prešetrený. Súd poznamenal, že okrem dvoch spomenutých listov sťažovateľ podal aj rad ďalších sťažností týkajúcich sa tej istej veci, avšak tie neobsahovali ohováranie ani urážky. Krajský prokurátor

v Košiciach, aj generálna prokuratúra prešetrovali sťažovateľove podania, ale zamietli ich ako neopodstatnené.

29. Sťažovateľ sa odvolal sám, aj prostredníctvom svojho obhajcu. Tvrdil, že cieľom jeho podaní bolo zabrániť ďalším prieskumom v konaní súvisiacim s jeho trestným oznámením z roku 1991, a nie uraziť P.. Sťažovateľ ďalej uvádzal, že jeho tvrdenia neboli urážlivé a že nezakladajú skutkovú podstatu trestného činu.

30. Dňa 24. septembra 1996 Krajský súd v Košiciach zamietol odvolanie sťažovateľa, potom ako ho vypočul a vyzval na to, aby podložil svoje tvrdenia.

31. Krajský súd zistil, že sťažovateľ sa vyjadreniami v listoch zo 6. decembra 1993 a zo 7. marca 1994 neodôvodnene dopustil hrubej urážky prokurátora. V rozsudku súd najmä uviedol, že sťažovateľ nepodložil svoje tvrdenia, že H. zaplatil finančný obnos s cieľom zabrániť začatiu trestného stíhania proti svojej osobe a pripomenul, že generálna prokuratúra nezistila, že by v tomto alebo v inom ohľade konal P. v rozpore so zákonom.

32. Krajský súd v Košiciach ďalej považoval za hrubé urážky a ohováranie vyhlásenia sťažovateľa, že prokurátor postupoval v zmysle praktík bývalej štátnej bezpečnosti, že má pofidérnu minulosť, o jeho ďalších vlastnostiach nehovoriac, že sa považuje za všemohúceho pána Váhu a Tatier, na ktorého „nemohol nikto siahnúť“.

33. Podľa názoru Krajského súdu v Košiciach sťažovateľ nepreukázal, že oprávnené dôvody na takéto vyhlásenia. Krajský súd v Košiciach neprijal sťažovateľove argumenty o jeho pochybnostiach týkajúcich sa minulosti a charakteru prokurátora, ktorý študoval socialistické právo, ani jeho argumenty o tom, že prokurátor nepodnikol primerané kroky na začatie trestného stíhania iniciovaného sťažovateľom v roku 1991 a začal trestné stíhanie proti sťažovateľovi.

34. V rozsudku Krajský súd v Košiciach zdôraznil, že sťažovateľovi sa nijako nebránilo, aby dosiahol nápravu pred príslušnými orgánmi, pokiaľ ide o konanie P., ktoré sťažovateľ považoval za nenáležité a nezákonné. Rozhodol, že ohovárajúcimi a urážlivými vyhláseniami vo svojich sťažnostiach sa sťažovateľ dopustil trestného činu útoku na verejného činiteľa podľa § 156 ods. 3 Trestného zákona. Krajský súd potvrdil rozhodnutie o treste, ktorý sťažovateľovi uložil okresný súd.

35. Dňa 28. októbra 1996 Okresný úrad Košice IV zrušil sťažovateľovi živnostenské oprávnenie, ktoré ho *inter alia* oprávňovalo na poskytovanie detektívnych služieb, na základe toho, že bol uznaný vinným z trestného činu. Dňa 12. decembra 1996 Krajský úrad v Košiciach zamietol odvolanie sťažovateľa proti tomuto rozhodnutiu.

36. Dňa 4. júna 1997 Krajský súd v Košiciach zrušil administratívne rozhodnutie o odobratí živnostenského oprávnenia sťažovateľovi a vec vrátil Krajskému úradu v Košiciach. Vo svojom rozsudku súd uviedol, že

obidva správne orgány, ktoré rozhodovali na nižšom stupni, nepodložili svoje rozhodnutia žiadnymi relevantnými právnymi argumentmi.

37. Dňa 18. novembra 1997 Okresný súd v Trebišove rozhodol, že sťažovateľ počas skúšobnej doby nebol obvinený zo žiadneho trestného činu a že sa na neho hľadá, akoby nebol odsúdený.

38. Od prvého januára 1998 došlo k zmene predmetnej právnej úpravy v tom, že od osôb, ktoré chceli prevádzkovať súkromnú bezpečnostnú službu, sa vyžadovalo súhlasné stanovisko Prezídia Policajného zboru. Sťažovateľ si takéto súhlasné stanovisko nevyžiadal a vrátil svoju koncesnú listinu zo dňa 7. januára 1993, ktorá ho oprávňovala na poskytovanie detektívnych služieb, Krajskému úradu Košice IV. 3. júna 1998. Medzitým, sa 18. februára 1998 na príslušnom orgáne ohlásil na vykonávanie voľných živností. Sťažovateľ doložil negatívny výpis z registra trestov a 6. apríla 1998 mu bol vydaný živnostenský list.

II. PRÍSLUŠNÉ VNÚTROŠTÁTNE PRÁVO

39. Podľa § 156 ods. 3 Trestného zákona, kto hrubo urazí alebo ohovorie verejného činiteľa pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok alebo peňažným trestom.

PRÁVO

40. Sťažovateľ namietal, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu v tom, že bol odsúdený za kritiku postupu prokurátora, ktorý považoval za nezákonný. Namietal porušenie článku 10 dohovoru, ktorý v relevantných častiach znie :

„1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názor a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov ...

2. Výkon týchto slobôd, pretože v sebe zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti, ... ochrany povesti alebo práv iných, ... alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.“

A. Existencia zásahu

41. Niet pochyb o tom, že sťažovateľovo odsúdenie za urážku verejného činiteľa a to, že mu bol uložený podmienený trest odňatia slobody zasiahlo

do jeho slobody prejavu, zaručeného ods. 1 článku 10. Súd nevidí dôvod, prečo by rozhodol inak.

B. Odôvodnenie zásahu

42. Takýto zásah porušuje článok 10 Dohovoru, okrem prípadu, že bol “predpísaný zákonom”, sledoval jeden alebo viac legitímnych cieľov uvedených v odseku 2 článku 10, a bol “nevyhnutný v demokratickej spoločnosti” na dosiahnutie tohto cieľa alebo cieľov.

1. “Predpísaný zákonom”

43. Sťažovateľ tvrdil, že Trestný zákon a Trestný poriadok boli prijaté v roku 1961 a že, napriek viacerým novelám bolo cieľom príslušných ustanovení prenasledovať občanov. Z týchto dôvodov nemôže byť jeho odsúdenie považované za zákonné.

44. Vláda trvala na tom, že zásah bol v súlade s § 156 ods. 3 Trestného poriadku, účinného v predmetnom čase. Pri určovaní toho, či zásah bol alebo nebol “predpísaný zákonom” vláda nepovažovala za relevantné okolnosti a dátum prijatia týchto ustanovení.

45. Súd poznamenáva, že sporný zásah mal zákonný základ, konkrétne § 156 ods. 3 Trestného poriadku, a je presvedčený, že aplikácia príslušných zákonných ustanovení na prípad sťažovateľa, nešla nad rámec toho, čo mohlo byť za daných okolností primerane predvídateľné. V súlade s vyššie uvedeným bol zásah predpísaný zákonom v zmysle ods. 2 článku 10 Dohovoru. Sťažovateľovo tvrdenie o povahe trestného práva na Slovensku, sa v podstate týka otázky, či bol zásah spočívajúci v aplikácii príslušného zákona v predmetnom prípade “nevyhnutný v demokratickej spoločnosti”, ktorej sa Súd bude venovať ďalej.

2. Zákonný cieľ

46. Sťažovateľ trval na tom, že sporný zásah nesledoval žiadny z legitímnych cieľov, pretože jeho hlavným účelom bolo ospravedlniť skutočnosť, že dotýčny prokurátor nezačal trestné stíhanie voči inej osobe na základe sťažovateľovho trestného oznámenia.

47. Podľa vlády, zásah sledoval legitímny cieľ ochrany práv a povesti dotýčného prokurátora a tiež ochrany zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

48. Súd poznamenal, že trestné konanie zahájené voči sťažovateľovi z dôvodu jeho kritických vyjadrení o P. sledovalo legitímny cieľ ochrany povesti a práv prokurátora s účelom zabezpečiť mu výkon jeho právomoci bez nenáležitého narušovania.

3. “Nevyhnutný v demokratickej spoločnosti”

(a) Argumenty pred Súdom

49. Sťažovateľ namietal že zásah nebol nevyhnutný v demokratickej soločnosti. Zdôraznil, že jeho vyjadrenia boli hodnotiacimi úsudkami, ktoré nepodliehajú dokazovaniu, že ich cieľom nebolo uraziť verejného činiteľa, ale kritizovať jeho postup, ktorý považoval za nezákonný; a že svoje listy ani nepublikoval, ani ich nerozširoval širšej verejnosti. Na záver uviedol, že zásah do jeho slobody prejavu bol neprimeraný, pretože mu bol uložený trest odňatia slobody, a že v dôsledku odsúdenia mu bolo odňaté živnostenské oprávnenie.

50. Vláda tvrdila, že vo vyššie uvedených listoch sťažovateľ namietal, že verejný činiteľ zneužil svoju právomoc a postupoval nezákonne. Navyše sa tieto tvrdenia, ktoré neboli uskutočnené v kontexte diskusie o otázkach verejného záujmu, ukázali ako nepodložené. Zásah bol podľa vlády odôvodnený naliehavou spoločenskou potrebou, konkrétne ochranou verejného činiteľa proti urážkam spôsobilým zasiahnuť do jeho práv a povesti. Nakoniec, vláda tvrdila, že dôvody uvedené vnútroštátnymi súdmi boli relevantné a dostatočné, a že zásah bol primeraný sledovanému legitímnemu cieľu.

(b) Posúdenie Súdom*(i) Relevantné princípy*

51. IV súlade s judikatúrou súdu (pozri rekapituláciu *Janowski v. Poľsko* [GC], č. 25716/94, ods. 30 a 33, ECHR 1999-I; *Nikula v. Fínsko*, č. 31611/96, ods. 44 a 48, 22. marec 2002, s ďalšími odkazmi), adjektívum “nevyhnutné”, v zmysle článku 10 ods. 2, implikuje existenciu “naliehavej spoločenskej potreby”. Zmluvné štáty majú určitý priestor pre voľnú úvahu pri stanovení, či takáto potreba existovala, avšak tento ide ruka v ruke s európskym dohľadom, zahŕňajúcim legislatívu aj rozhodnutia, v ktorých bola aplikovaná, vrátane tých, ktoré vyniesli nezávislé súdy. Súd je teda oprávnený vyjadriť sa s konečnou platnosťou, či je “obmedzenie” zlučiteľné so slobodou prejavu, ako je chránená článkom 10.

52. Pri výkone funkcie dohľadu, musí Súd posudzovať napadnutý zásah vo svetle prípadu ako celku, vrátane obsahu pripomienok vznesených proti sťažovateľovi a kontextu, v ktorom ich urobil. Musí najmä určiť, či bol sporný zásah “primeraný sledovanému zákonnému cieľu” a či dôvody uvedené vnútroštátnymi orgánmi na jeho odôvodnenie boli “relevantné a dostatočné”. Urobiac tak sa musí Súd presvedčiť, že národné orgány aplikovali zásady, ktoré boli v súlade s princípmi článku 10 a navyše, že svoje rozhodnutia založili na prijateľnom posúdení relevantných skutočností.

53. Za určitých okolností môžu byť hranice kritiky voči štátnym zamestnancom pri výkone ich právomoci širšie ako u bežných osôb.

Nemožno však povedať, že sa štátni zamestnanci vedome vystavujú podrobnej kontrole každého svojho slova a skutku v takom rozsahu ako politici, a že s nimi má byť zaobchádzané rovnakým spôsobom ako s politikmi, pokiaľ ide o kritiku ich konaní. Navyiac musia štátni zamestnanci požívať dôveru verejnosti, čo je možné za podmienok, že sú chránení pred neprimeranými narušovaniami, ak majú byť úspešní pri plnení svojich úloh, a preto sa môže javiť ako nevyhnutné, aby boli chránení pred agresívnymi a urážlivými slovnými útokmi počas výkonu ich právomoci.

(ii) Aplikovanie vyššie uvedených princípov na tento prípad

54. Prokurátori sú verejnými činiteľmi, ktorých úlohou je prispieť k riadnemu fungovaniu súdneho systému. V tomto ohľade tvoria súčasť súdneho aparátu v širšom význame tohto pojmu. Je vo všeobecnom záujme, aby tak ako sudcovia požívali dôveru verejnosti. Pre štát preto môže byť nevyhnutné, aby ich ochraňoval pred nepodloženými obvineniami.

55. Niet pochyb o tom, že v demokratickej spoločnosti sú jednotlivci oprávnení komentovať a kritizovať výkon súdneho systému a jeho predstaviteľov. Takáto kritika však nemôže presiahnuť určité hranice. Podľa Súdu majú národné orgány v podstate výhodnejšie postavenie na to, aby v rámci priestoru pre voľnú úvahu, ktorý im bol zverený, zaistili spravodlivú rovnováhu medzi rôznymi záujmami významnými v takýchto prípadoch.

56. V predmetnom prípade zásah do slobody prejavu sťažovateľa spočíval v závere vnútroštátnych súdov, že jeho vyjadrenia v listoch zo 6. decembra 1993 a 7. marca 1994 bezdôvodne hrubo urazili prokurátora. Úlohou Súdu je posúdiť, či bola zachovaná spravodlivá rovnováha medzi protichodnými právami a záujmami: sťažovateľovým právom na slobodu prejavu na jednej strane a právom prokurátora na ochranu jeho osobných práv na strane druhej. Pri posúdení nevyhnutnosti napadnutého opatrenia musí Súd najmä určiť, či odsúdením sťažovateľa vnútroštátne súdy prekročili svoj priestor pre voľnú úvahu, alebo nie.

57. Zatiaľ čo sťažovateľove vyjadrenia vo vzťahu k profesionálnym a osobným kvalitám dotyčného prokurátora by mohli byť považované za hodnotiace úsudky, ktoré nepodliehajú dokazovaniu, Súd poznamenáva, že vyššie uvedené listy obsahovali aj obvinenia, že prokurátor zneužíval svoju právomoc a postupoval nezákonne. Sťažovateľ teda najmä namietal, že prokurátor v rozpore so zákonom nekonal vo veci jeho trestného oznámenia, zneužil svoju právomoc a že bol v tomto ohľade involvovaný v podplácaní a nezákonnom odpočúvaní sťažovateľovho telefónu. Podľa názoru Súdu sú tieto tvrdenia sú uvedením faktov, vo vzťahu ku ktorým vnútroštátne súdy správne vyzvali sťažovateľa na to, aby ich podložil relevantnými dôkazmi.

58. Navyše, vnútroštátne súdy po vykonaní všetkých dostupných dôkazov dospeli k záveru, že vyššie uvedené tvrdenia sťažovateľa boli nepodložené. Súd nedisponuje informáciou, ktorá by naznačovala, že tento záver bol v rozpore so skutkovými okolnosťami prípadu, alebo že by bol

svojvoľný v inom ohľade. Súdny zaoberajúce sa prípadom náležite posúdili okolnosti, za ktorých boli urážlivé vyjadrenia uskutočnené a to či mohli byť odôvodnené napríklad správaním dotknutého prokurátora. Súd je presvedčený, že dôvody uvedené vnútroštátnymi súdmi vo vzťahu k vyššie uvedeným vyjadreniam obviňujúcim P. zo zneužitia právomoci a porušenia zákona boli relevantné a dostatočné.

59. predmetné obvinenia boli závažné a boli uskutočnené opakovane. Boli spôsobilé uraziť verejného prokurátora alebo zasiahnuť ho pri výkone právomoci a zároveň, v prípade listu zaslaného generálnej prokuratúre, poškodiť jeho povest'.

60. Sťažovateľove vyjadrenia mali nepochybne za cieľ dosiahnuť pred príslušnými orgánmi nápravu za konanie P., ktoré považoval za nesprávne a nezákonné. V tomto ohľade Súd poznamenáva, že sťažovateľovi nebolo bránené v tom, aby použitím vhodných prostriedkov dosiahol takúto nápravu (pozri vyššie uvedené ods. 28 a 34 a tiež *Tammer v. Estónsko*, č. 41205/98, ods. 67, 6. februára 2001, s ďalšími odkazmi).

61. Pretože relevantné časti listov boli publikované aj v novinách, je predstaviteľné že otvorili možnosť verejnej diskusie. V tomto kontexte musí Súd zobrať do úvahy, že predmetný novinový článok bol napísaný treťou osobou a že vnútroštátne súdy pri odsúdení sťažovateľa z tohto článku nevychádzali. Jednako ale, škoda ktorá bola spôsobená dotyčnému prokurátorovi uvedením faktov, ktorých pravdivosť sťažovateľ nebol schopný preukázať, musela byť v určitom rozsahu zvýšená publikáciou listov, o ktorú sa sťažovateľ v konečnom dôsledku pričínil tým, že poskytol autorovi relevantné dokumenty (pozri vyššie uvedený ods. 22).

62. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľa, že sporný zásah bol neprimeraný najmä v tom, že v dôsledku odsúdenia mu bolo odňaté živnostenské oprávnenie, Súd uvádza, že 4. júna 1997 Krajský súd v Košiciach zrušil príslušné správne rozhodnutia ako nemajúce právny základ. Navyše vo svojom rozhodnutí o prijateľnosti predmetnej sťažnosti z 8. januára 2002 Súd zamietol sťažovateľovu sťažnosť na porušenie článku 8 Dohovoru v tomto ohľade, poznamenajúc, že sťažovateľ nepreukázal, že v dôsledku predmetných rozhodnutí utrpel nejakú škodu, a v každom prípade mal v tomto ohľade možnosť požadovať náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu z roku 1969.

63. Napriek tomu, že trest uložený sťažovateľovi – trest odňatia slobody v trvaní štyroch mesiacov, výkon ktorého bol podmiečne odložený na skúšobnú dobu v trvaní jedného roka – nie je sám osebe rozhodujúci, Súd poznamenáva, že bol uložený v dolnej hranici príslušnej trestnej sadzby.

64. S ohľadom na vyššie uvedené úvahy a majúci na pamäti, že národným orgánom je v takýchto záležitostiach ponechaný určitý priestor pre voľnú úvahu, Súd dospel k záveru, že namietaný zásah nebol neprimeraný sledovanému legitímnemu cieľu a musí byť považovaný za "nevyhnutný" v zmysle článku 10 ods. 2 Dohovoru.

65. Preto k porušeniu článku 10 Dohovoru nedošlo.

Z týchto dôvodov, Súd

Rozhodol piatimi hlasmi ku dvom, že nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.

Vyhotovené v anglickom jazyku a notifikované písomne dňa 11. marca 2003 na základe pravidla 77 ods. 2 a 3 Rokovacieho poriadku.

Michael O'BOYLE
tajomník

Nicolas BRATZA
predseda

V súlade s článkom 45 ods. 2 Dohovoru a pravidlom 74 ods. 2 Rokovacieho poriadku, je k tomuto rozsudku pripojené nesúhlasné stanovisko sudcu Bratza, ku ktorému sa pripojil sudca Maruste.

N.B.
M.O'B.

SPOLOČNÉ NESÚHLASNÉ STANOVISKO SUDCOV
NICOLASA BRATZA
A MARUSTA

Nemôže zdieľať názor väčšiny komory, že v predmetnom prípade neboli porušené práva sťažovateľa zaručené článkom 10 Dohovoru. Podľa nás, odsúdenie sťažovateľa a uloženie mu podmieneného trestu odňatia slobody za urážku prokurátora, P., nezodpovedalo ani naliehavej spoločenskej potrebe, ani nebolo primerané sledovanému legitímnemu cieľu.

Ako väčšina komory, akceptujeme, že napadnuté vyjadrenia boli závažné, obviňujúce P. zo zneužitia právomoci a išli až tak ďaleko, že mu kladú za vinu prijatie úplatku. Tiež akceptujeme záver vnútroštátnych súdov, že sťažovateľ nepreukázal pravdivosť obvinení a že urazili P.

Narozdiel od väčšiny komory, ale pripisujeme hlavný, ak nie rozhodujúci význam skutočnosti, že napadnuté vyjadrenia, ktoré boli objektom trestného stíhania neboli uskutočnené v médiách ani neboli zo strany sťažovateľa zverejnené iným spôsobom, ale boli obsahom dvoch listov, prvý bol adresovaný osobne samotnému P. a druhý generálnemu prokurátorovi, ktorý bol svojím postavením najvyššie funkčne nadriadeným P..

Súd pri rôznych príležitostiach uviedol (pozri, najmä, *Janowski v. Poľsko* [GC], č. 25716/94, ECHR 1999-I; *Nikula v. Fínsko*, č. 31611/96, 21. marec 2002), že môže byť nevyhnutné chrániť verejných činiteľov, vrátane prokurátorov, pred útočnými, urážlivými a ohováračskými útokmi, ktoré ich majú zasiahnuť pri výkone právomoci a poškodiť dôveru verejnosti v nich a v úrad, ktorý zastávajú. Tieto prípady sa ale všetky týkali písomných alebo ústnych útokov, uskutočnených na verejnosti a nie, ako tomu bolo v predmetnom prípade, prostredníctvom súkromnej korešpondencie dotknutému verejnému činiteľovi, kde podobné úvahy podľa nás nemožno aplikovať. Nielenže sú hranice prijateľnej kritiky verejných činiteľov širšie ako tie, ktoré sa vzťahujú na bežné osoby, ale verejný činiteľia musia byť pripravení tolerovať takúto kritiku, ktorá je im osobne adresovaná v súkromnej korešpondencii, aj keď je vyjadrená urážlivými, ostrými alebo nie miernymi výrazmi a aj keď zahŕňa vážne a nepodložené tvrdenia. Kde, ako v predmetnom prípade, sú tvrdenia obsahom súkromného listu adresovaného dotknutému verejnému činiteľovi, uchýlenie sa k trestnému stíhaniu môže byť odôvodnené v zmysle článku 10 iba najmimoriadnejšími okolnosťami. V predmetnom prípade takéto špeciálne okolnosti nenachádzame.

To isté sa vzťahuje na vyjadrenia obsiahnuté v liste generálnemu prokurátorovi. Ako nadriadený P., bol generálny prokurátor príslušným orgánom na to, aby prijímal sťažnosti na to, akým spôsobom P. vykonáva svoju verejnú funkciu a najmä na to, aby vyšetril, tak ako ho o to požiadal sťažovateľ, či došlo k trestnému činu úplatkárstva. Bežné osoby musia ostať v princípe slobodné v sťažovaní sa na verejných činiteľov ich nadriadeným, bez toho aby riskovali trestné stíhanie za ohováranie alebo urážku, aj keď takéto sťažnosti budú vyjadreniami o trestných činoch a aj keď sa takéto tvrdenia ukážu po prešetrení ako nepodložené.

Je pravda, že v predmetnom prípade sa obsah dvoch listov dostal na verejnosť, keď boli v podstate zreprodukované v článku napísanom treťou osobou, v ktorom bol detailne opísaný sťažovateľov prípad. Tiež je pravda, že sťažovateľ pripustil, že poskytol autorovi článku relevantné dokumenty. Podľa nášho názoru, ale toto nie je za daných okolností prípadu rozhodujúce. Obvinenie z urážky P. bolo voči sťažovateľovi vznesené v júni 1994, pred publikáciou článku a týkalo sa výlučne sťažovateľových listov zo 6. decembra 1993 a 7. marca 1994. Navyše, okresný alebo krajský súd v žiadnom štádiu trestného konania proti sťažovateľovi nevychádzal z toho, že tvrdenia boli poskytnuté prostredníctvom článku širšej verejnosti, ani neurobili žiaden odkaz na publikáciu vyjadrení vo svojich rozsudkoch, sťažovateľovo odsúdenie a trest, ktorý mu bol uložený, boli založené iba na dvoch listoch, ktoré napísal.

Podľa nášho názoru, za týchto okolností došlo k neodôvodnenému zásahu do sťažovateľovej slobody prejavu.